

Gianfrancesco Morosini om tyrkernes devshirme-system og janitsharkorpset

I løbet af 1300-tallet indførte osmannerne det såkaldte devshirme-system, hvorved undertvungne kristne befolkninger f.eks. på Balkan skulle betale 'blodskat' ved årligt at overgive nogle af deres drengebørn til osmannerne. Disse tilfangetagne og indsamlede drenge ('samle', devshirme) blev tvangsomvendt til islam og oplært i krigskunsten. I 1398 oprettedes det særlige janitsharkorps, hvis intensive træning og mangel på familieforbindelser gjorde dem velegnede som sultanens elitesoldater og livvagter. Gianfrancesco Morosini (1537-1596) var diplomat for bystaten Venedig og skrev omkring år 1585 nedenstående beretning om tyrkernes devshirme-system og janitsharkorpsset.

Der er to slags tyrkere. Den ene består af indfødte folk af tyrkiske forældre, mens den anden består af overløbere, som er sønner af kristne. Den sidstnævnte gruppe blev taget til fange på de togter, som deres flåder og sørøvere gennemfører mod kristne lande, eller de bliver brutalt tvangsudsikret fra sultanens ikke-muslimske undersåtter og skatteborgere i landsbyerne. De bliver taget, mens de stadig er drenge og de bliver enten overbevist eller tvunget til at blive omskåret og konvertere til islam. Det er traditionen i Den høje port,¹ at sende mænd ud i hele landet hvert fjerde eller femte år for at indkræve en femtedel af drengene, ligesom om de var lige så mange får. Og efter at de gjort disse drenge til tyrkere, træner de hver enkelt af dem i forhold til hans evner og hvad skæbnen byder ham. Disse overløbere udgør ikke alene det meste af den tyrkiske hær, men på et tidspunkt plejede de at bestride de ledende stillinger i regeringen, helt op til førstevizir-stillingen og de ledende stillinger i de væbnede styrker, fordi gammel tradition forbyder sønner af tyrkere at bestride disse stillinger. Men den nuværende stormester ser bort fra denne vane og vælger de mænd, han ønsker og tror, kan tjene ham bedst uden hensyntagen til deres status. Efter at de er blevet fjernet som unge drenge, bliver disse overløbere sendt forskellige steder hen for at blive oplært i de erhverv, som man giver dem. De smukkeste og bedst begavede af dem anbringes i stormesterens seraglio [palads] eller i et af de andre anvendt udelukkende til dette formål og der bliver de oplært til det samme formål, som er at gøre karriere i den offentlige forvaltning. Tyrkerne er aldeles ligeglade med om disse drenge er sønner af adelsfolk eller af fiskere eller af fårehyrder. Det forklarer, hvorfor alle deres ledende embedsmænd alle ser godt og imponerende ud, selv når deres manerer er primitive.

De andre drenge, som ikke er så smukke, men er stærke og sunde, gøres til *adjemi-oghlani*, hvilket betyder, at de anbringes i en slags koranskole for janitsharkorpsset. For at vænne dem til hårdt arbejde og fysiske afsavn, sættes de til at passe sultanens haver, passe heste, sejle med skibe, transportere tømmer, sten og byggematerialer og andre varer eller de skal arbejde i værkstederne. De får dem til at slide og slæbe dag og nat og de giver dem ingen senge at sove i og meget lidt mad. Når disse drenge begynder at barbære sig, gør de dem til janitsharer.

Den første gruppe bestemt for de højere stillinger udgør for tiden omkring seks tusinde. De oplæres under en disciplin, som er strengere end den i vore klostre, de forlader aldrig deres paladser eller sågar deres egne værelser, og de taler kun med hinanden, hvis det er strengt nødvendigt. Eunukker, som for det meste er negre, passer på dem, og for den mindste forseelse

¹ Den høje port: den osmanniske centralregering

straffer de dem brutalt med kæppe, idet de sjældent slår dem mindre end hundrede gange og ofte helt op til tusinde. Efter afstraffelserne skal drengene komme hen til dem og kysse deres klæder og takke dem for den prygl, som de har modtaget. Som man kan se, er den moralske nedværdigelse og ydmygelse en del af træningssystemet.

5 Det første de skal lære er tyrkernes falske religion, som de kender så godt, at de kan udskamme os med den. De beder sammen uden undtagelse fire foreskrevne gange hver dag. De lærer også at læse og skrive på tyrkisk, men de modtager ingen undervisning i den slags ting, som hører sig til for adelsfolk og soldater – ikke at ride, ingen våbentræning. Tværtimod udfører de opgaver som for eksempel at feje deres opholdssted og lave mad.

10 Når de er mindst atten eller tyve år gamle, får fire af disse unge mænd til opgave konstant at tjene sultanen. Hver af disse er næsten sikker på at ende i en vigtig stilling enten som *aga*² for janitsharkorpset, admiral, *beglerbeg* i Grækenland eller i Anatolien og endelig som *pasha*³ i regeringen. Disse fire har til opgave at beklæde og afklæde stormesteren, bevogte ham om natten, når han sover. Når han rider gennem byen på hesteryg eller ud til et slag eller på jagt, bærer en af dem hans våben, en anden hans regntøj, den tredje en kande fuld af kold drikke og den fjerde noget andet.

15 Hvert tredje år tillader stormesteren disse unge mænd at forlade paladserne, hvis de ønsker det, når de har nået en alder, hvor de kan gøre soldatertjeneste i slag. Han giver dem enten en stilling som *cesimir* med fyrre asper om dagen, eller stilling som *spahi*⁴ med femogtyve eller 20 tredive asper om dagen, alt efter, hvor velsete de er, når de drager afsted.

Måske har jeg drøftet disse unge mænd lidt længere, end jeg burde, men man vil forstå, hvorfor sagen er vigtig. Det er disse unge overløbere, som vil udgøre fremtidens officerer i hæren, provinsguvernører eller sågar selveste pashaerne. De er som oftest sønner af de mest almindelige bønder og andre folk og de har ikke lært noget af betydning om verden, de har ikke fået 25 nogen militær træning undtagen i at skyde med pil og bue, og de er blevet behandlet ondt og grusomt. Det er utroligt, at nogen af dem klarer sig godt, og dog er det dem, som ender med at regere dette enorme imperium.

30

Gianfrancesco Morosini om devshirme-systemet: Overs. af M. Pihl efter J. Allen o.a. (red.): *The Crusades – A Reader*, Peterborough (2003), s. 405-407

² *Aga*: officer

³ *Pasha*: embedstitel i det osmanniske rige og svarer omtrent til det europæiske excellence

⁴ *Cesimir*.. *spahi*: militære titler